

סוגיות בדיני בוררות

ומדורנו זה ינסה להשיב עליהן בקצרה, החל מהגליון הבא! יודגש, שבכל מקרה אין מדור זה מתיימר להחליף יעוץ משפטי מקצועי ופרטני, בכל הנוגע לבעיות מיוחדות במקרים ספציפיים.

חנה דורי, מזכיר הלשכה

אנו פותחים היום את מדורנו זה בתקווה שהקוראים יוכלו להפיק את מירב התועלת מהסוגיות שיועלו במסגרת המדור, ומחידושי הפסיקה שייסקרו בו.

בנוסף ובמקביל, מוזמנים הקוראים לשלוח שאלות בכל הנוגע לבעיות שעלו במסגרת בורריות המתנהלות על ידי מי מהם.

ביטול פסק בורר

במנהל יחיאל ברונר, ע"ד

קיים עד כה.

מטרתו של מוסד הבוררות היא להיות תחליף לבית המשפט ולא מבוא אליו (כדברי השופט זוסמן, כתוארו אז, בע"א 347/65). מתן האפשרות להתערב בפסק בורר, כל אימת שלא יגלה פנים כהלכה בדין, כמוה כהפיכת בית המשפט לערכאת ערעור על פסק הבורר, ונמצא, שהבוררות אינה אלא שלב בהליכים בין הצדדים, אשר את פתרונם הסופי ימצאו בבית המשפט.

אכן, עיון בעילות הבוררות המפורטות בסעיף 24 לחוק **6**, שעיקרן הוא **בדיקת תקינותו של הליך הבוררות** במסגרת המוסכם בין הצדדים, ואין הן **מיועדות לבחינתו של תוכן הפסק** (פרט לחריג אחד הנוגע לפסק הנוגד את תקנת הציבור). באשר לתוכן הפסק, בעניין זה סמכו הצדדים על הבורר, שידע לבורר דרכו ולהגיע לתוצאה ההולמת, כשהטילו עליו לפסוק על פי הדין, לא עשו כן אלא על מנת לחייבו לראות את הדין כמקור שעל פיו יכריע בסכסוך. הם בחורו לצורך זה, בסומכם עליו ועל ידיעתו לפסוק על פי הדין, תוך שהם מכפיפים עצמם להכרעתו, **אפילו יטעה בדין**.

בהטילם על בורר לפסוק על פי הדין בחרו הצדדים לעצמם בורר, אשר סומכים הם עליו שיוכל לפסוק כך, ונטלו על עצמם את ה"סיכון" שהבורר עלול לטעות. כשם שבורר שהוסמך לפסוק שלא על פי הדין המהותי ותוצאת פסיקתו עלולה להיות מוטעית או בלתי צודקת, ללא שלצד לבוררות תהיה אפשרות לתקוף את פסקו, כך במקרה שנמסר לבורר להכריע על פי הדין.

סקירת הפסיקה הרחבה בנושא הנדון מעלה, כי בתי המשפט מיישמים הלכה למעשה את פסיקתו של בית המשפט העליון, ומספר הפעמים בהם ביטל בית המשפט פסקי בוררות הוא מזערי.

מכאן, שבכל מקרה בו מחליטים שני צדדים על העברת עניין לבוררות מומלץ לאבחן היטב מה הן המחלוקות האמיתיות בין הצדדים המועברות להכרעת הבורר, וכן להשקיע מאמץ לא קטן בקביעת זהות הבורר, ובדיקת כישוריו ומומחיותו לדון בנושא המועבר להכרעתו, אחריה, כפי שראינו, כמעט "ואין עוד".

והבורר לא עשה כן". בערעורה לבית המשפט המחוזי **7** וכן בעליון, טענה המזמינה, כי הבורר חויב בהסכם הבוררות לפסוק "בהתאם לדין המהותי" (קרי: בהתאם להוראות החוק הרלוונטיות לעניין הנדון בפניו), אולם הוא טעה ביישום הדין המהותי ועל כן יש לראות משמצא בית המשפט בעליון כי "הבורר התכוון לפסוק על פי הדין המהותי, וכי הדין המהותי הנחה אותו במסקנותיו ובפסק דינו", דחה בית המשפט העליון את בקשת הערעור וקבע, שמשסהכימו הצדדים על בורר שיפסוק בסכסוך שביניהם, עליהם לקבל אותו "לטוב ולרע".

"כשמקבלים הצדדים על עצמם למסור את חילוקי הדעות שביניהם לבוררות, מקבלים הם עליהם את שיקול דעתו ואת הבנתו את החוק ואת העובדות, ואינם יכולים לקבול, כי אלה מוטעים היו. על כן, אף אם טעה הבורר בדבר הלכה, או בשיקול הדעת, אין בכך כדי לבטל את הכרעתו, שהרי על מנת כן קיבלוהו הצדדים עליהם".

במסגרת פסק הדין, חזר בית המשפט העליון גם על הלכות היסוד המגדירות את היקפה של הביקורת המשפטית על פסקי בוררות, כדלהלן:

"מגמתו הברורה של החוק היא לעודד העברת סכסוכים לבוררות, תוך מסירת ההכרעה הסופית בסכסוך לבורר, אליו הסכימו הצדדים להעביר את ההכרעה בסכסוך שביניהם. במגמה זו נקבעו בחוק העילות לביטול של פסק בוררות, עילות אשר בלתי אין. לא רק שהעילות לביטול פסק בוררות שבחוק צמצמו את אפשרויות הביטול שהיו קיימות קודם חקיקתו, אלא שגם עילות אלה, לביטול, **פורשו על דרך הצמצום ובצורה דוקנית ביותר**, כשהנטייה הברורה היא להימנע, ככל האפשר, מהתערבות בפסק הבוררות, כפי שאומר על כך השופט ברטון בע"א 209/70.

המטרה העיקרית של חוק הבוררות החדש היא - לעשות את מוסד הבוררות למכשיר יעיל ומהיר לפתרון סכסוכים ולחוק במידה רבה את סופיות פסק בוררות בהשוואה למצב שהיה

מחלוקת נתגלעה בין מזמינת עבודה לבין קבלן בעניין מכרז שפירסמה הראשונה, שבו הייתה הצעתו של הקבלן ההצעה הזולה ביותר, אם העבודה נמסרה לצד ג'. הקבלן תבע את המזמינה בטענה, כי נכרת ביניהם הסכם שהופר על ידי המזמינה, וכן תבע אותה לשלם לו את ההוצאות שנגרמו לו בהכנת המכרז, פיצויים בניין אובדן רווח צפוי ואובדן הכנסה אלטרנטיבית בתקופת ההמתנה לתחילת העבודה על פי המכרז, וכן פיצויים על הפרת החווה על ידה. בהסכמת הצדדים הועברה המחלוקת להכרעתו של בורר, וזה פסק כי על המזמינה לשלם לקבלן - \$149,000.

המזמינה פנתה לביהמ"ש המחוזי בבקשה לבטל את פסק הבוררות, ואילו הקבלן פנה בעתירה לאשר את הפסק. עתירתה של המזמינה נדחתה, ופסק הבוררות אושר על ידי בית המשפט. בקשת רשות לערער על החלטת בית המשפט המחוזי **8** אשר הוגשה על ידי המזמינה לבית המשפט העליון, נדחתה גם היא [רע"א 113/87 פ"ד מה(5) 511].

הוראות חוק הבוררות, תשכ"ח-1986 (להלן: "החוק") הנוגעות לענין קובעות, כי משניתן פסק בוררות, רשאי בית המשפט, על פי בקשת דין, לאשר את הפסק (ס' 23 לחוק), ומשאור הפסק "דינו לכל דבר, פרט לערעור, כדין פסק-דין על בית המשפט", ובכלל זה הגשתו לביצוע ולשכת ההוצאה לפועל.

מנגד, רשאי בית המשפט, על פי בקשת בעל דין, "לבטל פסק בוררות, כולו או חלקו, להשלימו, לתקנו או להחזירו לבורר" (ס' 24 לחוק), וזאת מאחת מ-10 העילות המפורטות שם. בשורה ארוכה של פסקי דין, חזר בית המשפט העליון וקובע, כי רשימת עילות הביטול שבסעיף 24 הינה "רשימה סגורה", ואין להוסיף עילה אחרת עליהן. בנוסף קובע גם בית המשפט העליון, כי את העילות המפורטות בסעיף 24 יש לפרש באופן מצומצם ולא על דרך הרחבה.

בפסק-דינו של בית המשפט העליון במקרה המתואר, דן בית המשפט בפירוש אחת העילות של ס' 24 (עילה מס' 7 שם) הקובעת, כי ניתן לבטל פסק בוררות באם: "הותנה בהסכם הבוררות שעל הבורר לפסוק **בהתאם לדין**,